

ФІНАНСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ: PRO ET CONTRA

Як відомо, фінансування професійної освіти і навчання може здійснюватися за:

- кількістю зарахованих студентів (набір);
- типом і тривалістю програм навчання (враховуючи відвідуваність і необхідну інфраструктуру);
- результатами, досягнутими у процесі навчання (зазвичай вимірюються кількістю присвоєних кваліфікацій після навчання на базі навчального закладу або працевлаштуванням, якщо мається на увазі навчання для ринку праці).

Як правило, фінансування за результатами поєднується з іншими механізмами фінансування і є частиною загальної стратегії, спрямованої на вдосконалення навчання і децентралізацію управління програмами і ресурсами. Воно використовується в поєднанні з фінансуванням відповідно до набору – «набір – результат» – і за відвідуваністю – «тижні – результат». В обох випадках фінансування складається з двох частин. При фінансуванні за моделлю «набір – результат» частина коштів визначається за кількістю студентів, зарахованих на програму, а друга частина – кількістю студентів, які завершили навчання за цією програмою. Модель «тиждень – результат» переважно орієнтована на процес навчання, оскільки фінансування ґрунтується на відвідуваності студентів та їхні досягнення після закінчення навчання.

У зв'язку з цим постає питання про оптимальний баланс фінансування за початковими показниками та фінансування за результатами. Іншими словами, фінансування за результатами – це спосіб моніторингу процесу навчання і забезпечення прозорості звітності.

Завдяки закладеному в ньому механізмові заохочення і санкцій, фінансування за результатами сприяє поліпшенню діяльності навчальних закладів у напрямку досягнення та перевищення встановлених показників. Фінансування за результатами може слугувати стимулом для скорочення тривалості навчання, необхідного для здобуття кваліфікації або отримання роботи. Воно також може стимулювати навчальні заклади надавати більш гнучкі і широкі можливості навчання. Крім цього фінансування за результатами призводить до спрощення адміністративних систем, воно більш «прозоре» з точки зору аудиту і, тим самим, більш зручне для звітності.

І, нарешті, фінансування за результатами створює фінансовий стимул для досягнення важливих або пріоритетних цілей у рамках прийнятої освітньої стратегії.

З точки зору власне фінансування даної моделі, складність полягає в тому, що державні видатки змінюються залежно від покращення або погіршення показників діяльності навчальних закладів, що призводить до їх фінансової

невизначеності. Цю проблему можна вирішити, встановивши певний ліміт коштів, що можуть бути ними отримані.

За всієї привабливості моделі фінансування за результатами виникає ряд важливих запитань.

Модель ґрунтується на результатах, досягнутих відразу після завершення навчання, що частково пояснюється природою фінансування та необхідністю мінімізувати проміжок часу між наданням освітніх послуг та їх оплатою. При цьому до успішних результатів відносять працевлаштування випускників у визначений час після завершення навчання, заробітну плату випускника тощо, тобто враховуються короткострокові показники, на підставі яких можна оцінити майбутні результати. Проте фінансування за майбутніми результатами вимагає окремого механізму оцінки і може призвести до проблем з грошовими потоками. З іншого боку, оцінка за короткостроковими результатами може негативно позначитися на ефективності фінансування.

Крім цього, виникає так званий моральний ризик, а саме, не виключено, що навчальні заклади при зарахуванні на навчання віддадуть перевагу тим студентам, з якими буде легше досягти необхідних результатів. На Заході це називається «зняттям вершків». В результаті за бортом, можливо, залишаться ті категорії громадян, які більше за інших потребують навчання, і насамперед – особи зі спеціальними потребами (інваліди).

Наступна проблема пов'язана з тим, що у навчальних закладів може виникнути бажання реалізовувати дешевші програми, що дозволяють висвітлити хороші результати.

Фінансування за результатами може вплинути і на зміст навчання. Так, наприклад, якщо показники результатів пов'язані з працевлаштуванням, з'являється спокуса різко збільшити кількість годин практичних занять або виробничої практики і допомоги в працевлаштуванні, зменшивши загальноосвітні або теоретичні дисципліни.

Необхідно також мати на увазі, що дана модель допускає можливість «підтасування» результатів, особливо, якщо результати оцінюються тими, хто здійснює набір, навчання та працевлаштування, а також фіктивного працевлаштування.

Модель фінансування за результатами найбільш повно реалізується лише у Великобританії і США.

Борис ЯЗЛЮК

Тернопільський національний економічний університет

ПРИКЛАДНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

На сьогоднішній день найбільш гостро і актуально позначилися проблеми в українській економіці на управління розвитком регіональних економік, а саме: формування комплексного механізму селективного розподілу ресурсів та